



Fig. 159.  
Dødsbrætter paa  
Marfeld Kirkegaard  
(Tyskland) 1920;  
(efter Diedrich  
Steller).



Fig. 160 tilvenstre.  
„To Kvinder aflægger  
Besøg hos Landsby-  
kunstneren for i hans  
Værksted at se det  
hos ham bestilte  
Gravkors“.  
(Chr. Dalsgaard pinx).

Fig. 161 tilhøjre.  
Gravmæler af Træ  
paa Valkjärvi Kirke-  
gaard i Finland (efter  
Maila Talvio).

## Affald og Affaldssamlere paa Kirkegaardene

Af Høvedarkitekt Johannes Tholle

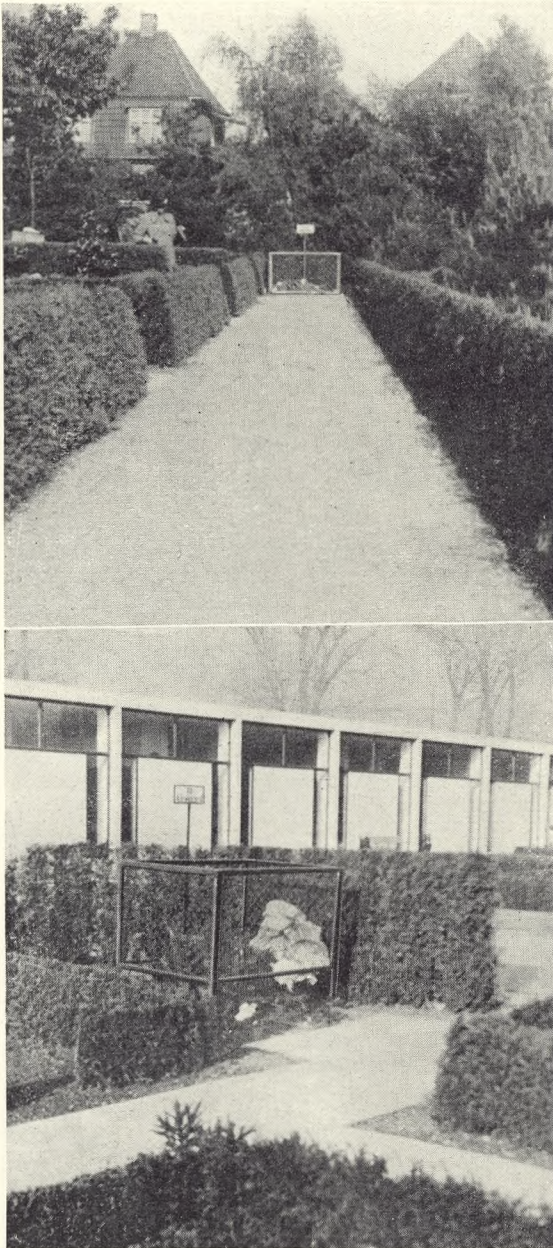
For Bortfjernelse eller Anvendelse af det Affald, som kommer af Kirkegaardsplanter (Løv, Frø m. m.) eller fra Kastning og Tilkastning af Gravene (Ler, Sten m. m.) er Kirkegaarden selv ansvarlig, — og det ligger i enhver Kirkegaards egen Interesse selv

at varetage denne Sag paa bedste Maade, — f. Eks. saadan som det er skildret i Artiklen i »V. K.« XI S. 60 ff.

Noget anderledes ligger Sagen med Hensyn til Gravstedsaffaldet; thi her drejer det sig ikke om Kirkegaardens Folk, som er un-



Fig. 161 og 162.  
 Begge Affaldssamlere  
 er anbragt uheldig;  
 den ene ligger som  
 et makabert point de  
 vue for Gangen, og  
 den anden danner en  
 smagløs Forgrund til  
 Kolumbariet.  
 Foto: J. Th.



derlagt en Instruks, men her er det de private Gravstedsbrugere, der er de aktive. De vil naturligvis gerne af med Affaldet paa den nemmeste Maade, hvorfor visne Kranse gerne kastes ind i Busketter, hvis der er langt til Affaldssamlerne, og Smaaukrudt eller Udvirvning faar enten Lov at ligge paa Gangen udfor Gravstedet, idet man haaber, at Kirkegaardens Folk da for Ordenens Skyld

fjerner det, — eller det anbringes ved andres Grave, og ind under deres Hække. —

Naturligvis kan Paabud gavne noget; men skrevne eller trykte Ordensregler, som maa ske knapt nok er opslaede, men kun findes i et Fæstebrev paa Graven (gemt i Skrivebordsskuffen!) er dog alligevel kun en daarlig Hjælp. Langt bedre er det at lette det for Publikum at komme af med Affaldet. Jo lettere og bekvemere dette er, des bedre Orden vil der blive paa hele Kirkegaardsområdet, og des mere vil Folk interessere sig for at passe deres Gravsteder, — altsaa vil det samlede Kirkegaardsomraades Standard for Renholdelse staa i ligefremt Forhold til, hvor bekvemt og let Gravstedsbrugere har til at benytte Affaldspladserne.

Det er derfor indlysende, at Kirkegaardene maa bestræbe sig paa at lette Publikums Kendskab til Affaldspladserne og Brugen af disse, — det er kun for den allermindste Landsbykirkegaard nok, at der etsteds i en afsides Krog findes en Affaldsplads, hvortil Reglementet og Vedtægten siger, at alt Affald skal føres hen. Blot paa lidt større Kirkegaarde faar man ikke Publikum til dette, og det er ubilligt, at de i givet Tilfælde skal gaa fra den modsatte Ende af Kirkegaarden til Affaldspladsen med blot en Haandfuld visne Blomster eller to. Foruden denne fælles Affaldsplads maa man derfor her og der sørge for at anbringe Affaldssamlere, som Publikum let kan naa. Disse maa naturligvis navnlig være anbragt i de Gravgaarde, Kvarterer eller Rækker, hvor der navnlig begravnes, altsaa paa de saakaldte nye Afdelinger af Kirkegaarden. Her vil der maaske et Aar eller to være langt mere Brug for Affaldssamlere end andre Steder, hvor der kun nu og da finder Begravelser Sted. Og derfor kan de være af en vis ambulatorisk Art; de behøves i større Tal i en Periode end i en anden, — derefter behøves færre, mens der andre Steder nu vil være Brug for dem.

Der er forsøgt mange forskellige Former for Affaldssamlere. Nogle er lavet af Træ,



andre af Blik, atter andre er ganske almindelige Tørvekurve o. s. v. (jvf. Fig. 161-72). Den helt ideelle Affaldssamler er vist endnu ikke fundet, — og det er jo iøvrigt ogsaa et Spørgsmaal, om der ikke er Rimelighed for, at man etsteds bedre kan bruge en bestemt Type og et andet Sted en anden Type. Der kan f. Eks. et Sted være let Adgang til Kurvepil, hvorfor man maaske benytter dette Materiale (maaske fra Kirkegaardens egne Plantninger) til at lave passende Affaldssamlere af.

Og for at man kan finde Affaldssamleren, maa der paa passende Steder være opstillet Skilte, der viser, hvor de er. Bedst er det undertiden, om man ikke direkte har Adgang til Affaldssamleren (som paa Fig. 161), men at man ad et Par Fliser føres ind paa Siden af den, saa at den og dens Indhold udadtil er fuldkommen skjult. — Det bliver saa Kirkegaardens Sag til passende Tider at faa Affaldssamlerne afrømmet, ligesom det bliver dens Sag paa passende Maade at udnytte de organiske og uorganiske Stoffer, som indeholdes i Affaldet, f. Eks. til Kompost. Men herom en anden Gang.

For Affaldssamlerne kan der opstilles visse fundamentale Krav, — foruden at de maa være af en vis sirlig og værdig Udformning, — nemlig dette, at de maa være af saapas Dimensioner, at de ogsaa kan tage visse Kranse; desuden maa de være saa tætte, at Smaasten og Smaagreene ikke drysser ud; og saa maa de enten være saa lette, at de bekvemt kan bæres til Affaldspladsen eller bekvemt kan tømmes over i en Kærre eller Vogn, som fører Affaldet til Samlepladsen, eller de maa være indrettet med en aftagelig Flade, saa de let kan tømmes paa Stedet. For nogle Aar siden fik jeg en Kurvemager til at flette den Affaldssamler, som ses paa Fig. 170, og det forekommer mig, at den har gjort god Fyldest. Paa Grund af Materialets Art, maa man naturligvis ikke vente en overvættets lang Holdbarhed af en saadan Kurv; men dens Prisbillighed skulde svare dertil.

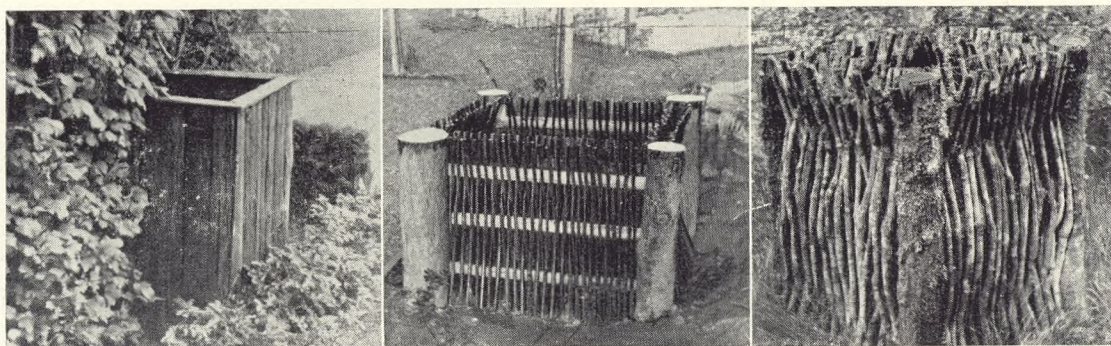


Fig. 163 og 164. — To uheldigt anbragte Affaldssamlere, der begge ved deres hvide Farvetone dominerer alt for kraftigt i Kirkegaardsbilledet. Foto: J. Th.

Fig. 165 og 166. Ogsaa disse Affaldssamlere er meget uheldigt anbragte. Ingen af dem er anbragt diskret, og de er heller ikke diskret formet. Foto: J. Th.



Fig. 167-169.  
Tre forskellige  
Affaldssamlere.  
De anvendes paa  
Horsens Vestre Kirke-  
gaard, tilvenstre,  
paa Graasten Kirke-  
gaard, i Midten,  
og i Skovene i Nord-  
sjælland, tilhøjre.  
Foto: J. Th.



Disse Affaldssamlere kan som Regel ud- mærket godt stilles paa eller ved Gange eller paa eller ved ubenyttede Gravsteder, og er de ambulante, forsvinder de jo igen, naar der ikke mere er Brug for dem. Jeg ser intet uværdigt eller urimeligt i, at man i tilpas Nærhed af en eller flere nye Begravelser stiller en saadan Affaldssamler, som Publi- kum da i de første Dage efter Begravelsen lægger de først visne Blomster i. Men for- uden disse ambulante Affaldssamlere vil det være rimeligt, om der for hver Afdeling (maaske hvert Par Rækker eller mindre, efter Rækkernes Udstrækning) anbringes mere permanente Affaldssamlere; men da disse altsaa omtrent til Stadighed vil inde- holde Affald, maa de anbringes passende (se f. Eks. Fig. 167) skjult, og de maa ikke alene ved deres Udseende og Tilstedevæ- relse melde om, hvor de er anbragt.

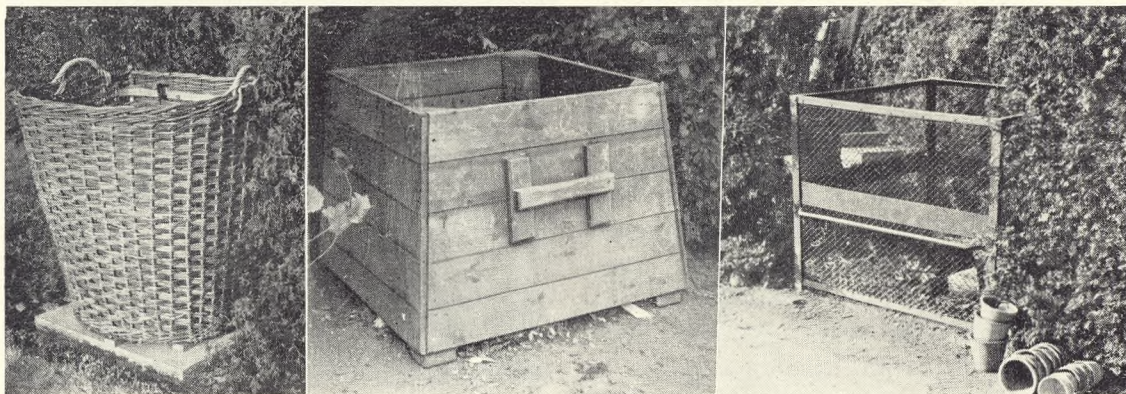
Endelig maa der paa Kirkegaarden være en rummelig Affaldsplads, hvortil Affaldet efterhaanden føres hen; i denne bør der

være god Plads, saa at Affaldet kan blive sorteret og kastet over en Harpe, og saa at det dertil brugelige Affald kan blive sat op i Bunker og faa Lov at blive staaende der, saa det kan blive omdannet til Kom- postjord.

Disse Affaldspladser maa ubetinget an- bringes diskret og skjult, hvilket der alt for ofte syndes imod, saa de ligger blot og skæmmer ikke blot Kirkegaarden, men ogsaa mere end dette (se Fig. 161-66).

At anbringe Affaldspladser som point de vue for Enden af en Gravstedsgang (som paa Fig. 161) er ganske forkert, ligesom det er forkert at anbringe dem saaledes, at de ses under samme Synslinje som Kapeller, Krematorier, Gravmæler m. m. (jvf. Fig. 162 -64). De maa være omgivet af lukkede Hegn, som Affaldet ikke kan kigge op over, - stedsegrønne Plantninger som Skjul er godt, og bag disse kan saa Traadvæv, Rafter eller andet danne Rammen om Affaldet, saa det ikke skrider ud og fylder urimeligt. En

Fig. 170-172.  
Tre forskellige  
Affaldssamlere.  
De anvendes paa  
Glådsaxe Kirkegaard,  
tilvenstre, paa  
Kirkegaard i Kolding,  
i Midten, og paa  
frederiksbergske  
Kirkegaarde, tilhøjre.  
Foto: J. Th.





Laage (eller en Side til at løfte af) maa give Adgang til den, naar der skal køres Affald derind, eller naar den skal tømmes, men ellers behøver der ikke at være Adgang for andre end Kirkegaardslederen og hans Folk.

## En Kvashuggemaskine

Af Kirkegaardsinspektør Chr. Beck Skrydstrup

Gennem de 3 sidste Vintre har der paa Vestre Kirkegaards Affaldsplads i København ophobet sig flere Tusind Læs brændbart Affald, saasom Granafbrømning fra Gravstedspyntninger, Kviste og Grene fra Beskæring, Masser af udgaaede Tax og Buxbomhække og ikke mindst, hvad der er ryddet af bortfrosne Cypresser og andre stedsegrønne Træer og Buske, — altsammen Materiale, som man tidligere betragtede som værdiløst og derfor brændte paa Affaldspladsen. Denne store Ophobning var fremkommet som Følge af et Paabud fra Magistraten om ikke at tilintetgøre brændbart Materiale. Man havde selv forsøgsvis prøvet at anvende Kvaset til Fyring i Blomstergartneriets Varmekedler, men Forsøget viste, dels at disse ikke egnede sig til den Slags Brændsel, og dels at Tilberedning med Haandkraft blev alt for kostbar.

Imidlertid fik man en Dag Tilbud fra Firmaet »Dansk Kvashuggeri«, der tilbød at fjerne Affaldet uden Udgift for Kirkegaarden. Man forespurgte derefter Stadsingeniørens Direktorat, om Kvaset kunde tænkes anvendt til Fyring i andre af Kommunens Institutioner og fik herfra et benægtende Svar. »Dansk Kvashuggeri« fik derefter den ønskede Tilladelse og installerede en Kvashuggemaskine, der drives ved Elektricitet og nu i længere Tid har fremstillet 5—8 Ton pr. Dag. Materialet findeles i ca. 1 cm store Stykker og afsættes til større Fabriksvirksomheder, hvor det anvendes sammen med Brunkul. Efterspørgselen har været saa stor, at Firmaet ikke har kunnet

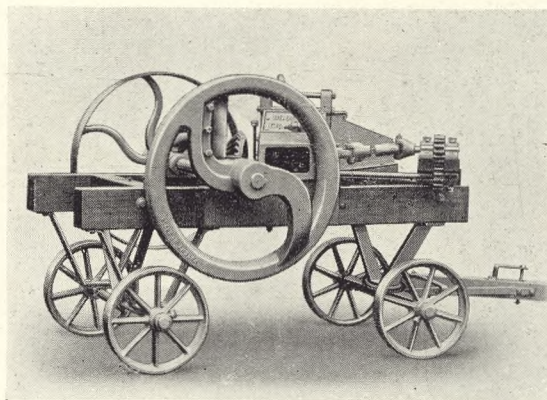


Fig. 173.  
Kvashuggemaskine  
fra Bogense Jernstøberi og Maskinfabrik.

tilfredsstille denne, og der er indtil September 1942 fremstillet ca. 400 Ton.

Det er saaledes ikke ganske smaa Værdier, der paa denne Maade er kommet til Anvendelse i disse brændselsfattige Tider, og Kirkegaarden er paa en nem og billig Maade sluppet af med Affald, som man ansaa for værdiløst, og som alene i Arbejds-løn ved Tilintetgørelsen vilde have andraget et ikke ringe Beløb. Metoden kan derfor paa det varmeste anbefales ogsaa til andre Steder, navnlig til de store Kirkegaarde.

Kvashuggemaskinen fabrikeres af Bogense Jernstøberi og Maskinfabrik og kan indstilles til at behandle Materialet i forskellige Længder efter Formaålet. — Vi henviser til omstaaende Annonce fra Firmaet.

## Grave i Irak

Af Bibliotekar, Magister Hans Aage Paludan †

Kadhimains berømte Moské nord for Baghdad er med sine to gyldne Kupler og fire guldstraalende Minareter Type paa de store hellige Grave i den arabiske Verden (se Fig. 175); den er rejst over to hellige Mænd, »de to Kadhim'er«, den 7. og den 9. Imam af Profetens Slægt, og derfor Genstand for Valfarter især i Maanedene Ramadan. Det kan da være farligt for Europæere blot at nærme sig dens 7 Porte, og til det Indre er der aldrig under nogen Omstæn-